

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE
NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1414/2019. számú ügyben

Előadó: dr. Vecsera Judit

Érintett szerv: Igazságügyi Minisztérium

2019.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1414/2019. számú ügyben
(Előzmény: AJB-3019/2018)**

Előadó: dr. Vecsera Judit

Az eljárás megindítása

Egy magánszemély a vele szemben folytatott végrehajtási eljárással összefüggésben panasszal fordult az alapvető jogok biztosához.

Beadványában egyrészt az általa befizetett összegek elszámolását sérelmezte, másrészt azt, hogy az eljárás során személygépkocsiját a végrehajtó (a továbbiakban: Végrehajtó) annak ellenére foglalta le, hogy a panaszos mozgásában korlátozott személy. A beadvány alapján felmerült a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelme közvetlen veszélyének a gyanúja.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 1. § (3) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosá tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával - megkülönböztetett figyelmet fordít a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett a fogyatékossggal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére, védelmére és ellenőrzésére.

A fentiekre tekintettel az Ajbt. 1. § (3), valamint 18. § (4) bekezdése alapján hivatalból vizsgálatot indítottam.

Az érintett alapvető jog

- az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve „*A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élöket.*” (Alaptörvény XV. cikk (1)-(2)-(5) bekezdés),
- a fogyatékossggal élök kiemelt védelme „*Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élöket.*” (Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés),
- a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangja „*Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.*” (Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés),
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye;
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.);
- A fogyatékossggal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 2007. évi XCII. törvény, a továbbiakban: CRPD)
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot);
- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.);
- A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (Kknyt.);

- A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet (Korm. rendelet1);
- A közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) számú Korm. rendelet (Korm. rendelet2);
- A mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló 218/2003. (XII. 11.) számú Korm. rendelet (Korm. rendelet3);
- A közúti járművezetők egészségi alkalmasságának megállapításáról szóló 13/1992. (VI. 26.) NM rendelet (NM rendelet);
- A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 35/2015. (XI. 10.) IM rendelet (IM rendelet).

A megállapított tényállás

A beadványozó a vele szemben folytatott végrehajtási eljárást sérelmezte, két szempontból:

Egyrészt az általa teljesített összegek elszámolásával kapcsolatban fogalmazott meg kifogást, másrészt azt is panaszolta, hogy a végrehajtási eljárás során a személygépjárműve lefoglalása annak ellenére történt meg, hogy mozgássérült, a munkába járáshoz szüksége van a személygépjárműre.

Eljárásom során a vonatkozó jogszabályi előírásokat áttekintettem, ezenkívül a vizsgálat eredményessége érdekében megkerestem a Végrehajtót, valamint a közúti közlekedési nyilvántartási szervet (a továbbiakban: Nyilvántartó), a jogalkalmazási gyakorlat tekintetében pedig a Magyar Bírósági Végrehajtói Kartól (a továbbiakban: MBVK) kértem tájékoztatást.

A *Végrehajtó* az elszámolásra vonatkozóan úgy nyilatkozott, hogy a megkeresésem időpontjában az eljárás még nem minősült befejezett eljárásnak, az ügyben díjjegyzék nem készült. A gépjármű lefoglalása kérdésében arról tájékoztatott, hogy az adós tulajdonában lévő gépjármű nyilvántartás alapján került lefoglalásra, amely nem tartalmazta, hogy a jármű mozgáskorlátozott személy tulajdona.

A Korm. rendelet 41 § 9. pontja értelmében közúti közlekedési nyilvántartási szervként a belügyminiszter (a továbbiakban: *Nyilvántartó*) jár el, aki az egyedi ügyre vonatkozóan *a következő tájékoztatást adta*. Az engedély-nyilvántartás annak Kknyt. szerinti adattartalma okán nem tartalmazott arra vonatkozó adatot, hogy a panaszos mozgásában korlátozott személy. A parkolási igazolvány nyilvántartás adatai alapján a megkeresésem időpontjában a panaszos nem rendelkezett érvényes, mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványával. A korábban kiállított parkolási igazolványa 2016. március 2-án lejárt, azt 2016. május 11-én érvénytelenítették. A forgalmi engedély és törzskönyv sem tartalmazott adatot arra vonatkozóan, hogy a panaszos mozgásában korlátozott személy. Mindezeket túl a Nyilvántartó arra hívta fel a figyelmemet, hogy a bírósági végrehajtók elektronikus úton adatot a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból, valamint a járműnyilvántartásból igényelhetnek, ezért a bírósági végrehajtó a konkrét ügyben az engedély-nyilvántartás és a parkolási igazolvány nyilvántartás adatait elektronikus úton nem kérdezhetette le, a járműnyilvántartás pedig nem tartalmaz adatot a tulajdonos/üzembentartó egészségi állapotára vonatkozóan. A Nyilvántartó rámutatott, hogy a bírósági végrehajtók a lefoglalás során egyedi adatszolgáltatással is igényelhetnek adatot a közlekedési igazgatási hatóságtól. A Nyilvántartó úgy nyilatkozott, nem rendelkezik információval, hogy a konkrét ügyben történt-e egyedi adatszolgáltatás. A Nyilvántartó általánosságban hangsúlyozta, hogy a Kknyt. 8. § (1) bekezdés a) pont ae) alpontjában foglaltak szerint az engedély-nyilvántartás ugyan tartalmazza a járművezető egészségi és pályaalkalmassági, valamint az utánpótlására vonatkozó adatait, azonban ezek az adatok arra vonatkoznak, hogy az adott járművezető az NM rendeletben foglaltak alapján alkalmas vagy nem alkalmas járművezetésre, illetve milyen feltételek mellett alkalmas, milyen korlátozásokkal jogosult járművezetésre, amely adatok alapján nem állapítható meg, hogy az adott járművezető mozgásában korlátozott személy.

Tekintettel a Nyilvántartó válaszára az *MBVK*-tól a konkrét ügyre hivatkozással általános jelleggel felvilágosítást kértem a végrehajtók által a gépjárművek foglalásakor alkalmazott gyakorlat és annak belső szabályozottsága tekintetében. Az *MBVK* arról tájékoztatott, hogy nem

rendelkezik belső szabállyal vagy más szabályozási eszközzel a gépjárművek lefoglalásának Vht.-ban rögzítetten túli részletszabályaira vonatkozóan. Egyúttal arra is felhívta a figyelmemet, hogy a panaszos a Hivatalom felkeresését megelőzően az MBVK felé panaszbeadványt nyújtott be, amely szerint a Végrehajtó olyan gépjárművet foglalt le, amelyet gyermektartás fejében a volt feleségének átadott. Adós akkor a panasz elbírálásáról, egyúttal a végrehajtási igényper lehetőségéről tájékoztatást kapott, amelyet a térítvevény tanúsága szerint 2017. április 7. napján átvett. Az MBVK a megkeresésemre küldött válaszában rámutatott, hogy az eljáró végrehajtónak a nyilvántartásból történő foglaláskor csak a nyilvántartásban feltüntetésre kerülő adatokról van tudomása; amennyiben a jogszabály által taxatív felsorolt adatok a nyilvántartásban nem, vagy hiányosan kerülnek feltüntetésre, akkor - a végrehajtó részéről nem felróható módon - a Vht 90. § (1) bekezdésben felsorolt végrehajtás alól mentes ingóság lefoglalására is sor kerülhet, amely esetben a Vht. 217. § (1) bekezdése szerint végrehajtási kifogást terjeszthető elő.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg, amelynek 18. § (1) bekezdésének k) pontja alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint önálló bírósági végrehajtó tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket - ide nem értve a közigazgatási pert - már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A 18. § (4) bekezdésében biztosított hatáskör szerint az alapvető jogok biztos a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat, amely a természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat.

Az Ajbt. 1. § (3) bekezdése leszögezi továbbá, hogy az alapvető jogok biztos tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére, védelmére és ellenőrzésére.

A konkrét ügyben nem állt rendelkezésre információ a végrehajtási kifogás benyújtására vonatkozóan, ugyanakkor, mivel a beadvány a mozgásában korlátozott személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság gyanúját vetette fel, az eljárást hivatalból folytattam le.

Az alapvető jogok biztos eljárása során vizsgálja, hogy akár a hatósági jogalkalmazás, akár az annak alapjául szolgáló jogszabály alapjoggal összefüggő visszásságot eredményez-e. Az ombudsmani gyakorlat eddig is világossá tette, hogy a biztos számára egy adott jogi szabályozás alapjogi aspektusú vizsgálatára, valamint a jogszabály hiányosságával, tartalmi hibáival, avagy a hatósági jogalkalmazással összefüggő intézkedések megfogalmazására a törvény lehetőséget teremt. A preventív alapjogvédelemre hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat alapján a biztos mandátuma keretei között marad akkor, ha az alapjogi aspektusú vizsgálatához nélkülözhetetlen módon, éppen a konkrét alapjogsérelem és ezen alapuló panaszok hatékony megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozást.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztos az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket. Ha álláspontja szerint a visszásság valamely jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz felesleges, nem egyértelmű vagy nem megfelelő rendelkezésére, illetve az adott kérdés jogi szabályozásának hiányára vagy hiányosságára vezethető vissza, a visszásság jövőbeni elkerülése érdekében az Ajbt. 37. § alapján javasolhatja a jogalkotásra vagy a közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadására jogosult szervnél jogszabály vagy közjogi

szervezettszabályozó eszköz módosítását, hatályon kívül helyezését vagy kiadását, illetve a jogszabály előkészítőjénél jogszabály előkészítését.

A 2. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva az alapvető jogok biztosa akkor is javaslatot tehet az alapvető jogokat érintő jogszabályok módosítására, megalkotására, ha nem állapított meg azokkal összefüggésben visszas hatósági jogalkalmazást.

II. Az érintett alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során *autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.). AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának léalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében Magyarországnak *a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése* érdekében biztosítania kell a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját, jelen esetben azt, hogy a magyar jogi szabályozás megfeleljen a CRPD által felállított és a Bizottság által jelzett kötelezettségeknek. Ebbe nemcsak az tartozik bele értelemszerűen, hogy a jogrendszerben nem maradhatnak olyan szabályok, amelyek nem egyeztethetőek össze az CRPD rendelkezéseivel, hanem az is, hogy ahol szükséges, ott a jogalkotó érdemi és hatékony lépéseket tegyen a hiányzó szabályozás megalkotása érdekében.

A CRPD 4. cikke értelmében általános kötelezettségek körébe tartoznak a következők

1. A részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, a fogyatékossg alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy:

a) meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést a jelen Egyezményben foglalt jogok végrehajtása érdekében;

b) *megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében;*

c) figyelembe veszik a fogyatékossgal élő személyek emberi jogainak védelmét és előmozdítását valamennyi politika és program során;

d) tartózkodnak minden olyan cselekedetben és gyakorlatban való részvételtől, amely nem összeegyeztethető a jelen Egyezménnyel, és biztosítják, hogy a hatóságok és közintézmények a jelen Egyezménnyel összhangban tevékenykedjenek;

e) minden megfelelő intézkedést meghoznak bármely személy, intézmény vagy magánvállalkozás által a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében;

f) kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg vagy segítenek elő az egyetemesen tervezett áruk, szolgáltatások, eszközök és létesítmények vonatkozásában, a jelen Egyezmény 2. cikkében meghatározottak szerint, amelyek a lehető legkisebb változtatással és anyagi ráfordítással megfelelnek a fogyatékosággal élő személyek speciális igényeinek, elősegítve felhasználhatóságukat és használatukat, valamint elősegítik az egyetemes tervezést a szabványok és irányelvek kidolgozása során;

g) kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg, vagy segítenek elő a fogyatékosággal élő személyek számára alkalmas új technológiák, beleértve az információs és kommunikációs technológiákat, a közlekedést/mozgást segítő eszközök, készülékek és segédeszközök elérhetőségének és használatának előmozdítására, elsőbbséget biztosítva az elérhető költséggel járó technológiáknak;

h) hozzáférhető információkat biztosítanak a fogyatékosággal élő személyek számára a közlekedést segítő eszközökről, a készülékekről és segédeszközökről, ideértve az új technológiákat, csakúgy, mint a segítségnyújtás, támogató szolgáltatások és szolgálatok más formáiról;

i) előmozdítják a jelen Egyezményben foglalt jogok oktatását a fogyatékosággal élő személyekkel foglalkozó szakemberek és alkalmazottak számára az e jogok által biztosított jobb segítség- és szolgáltatásnyújtás érdekében.

2. Tekintettel a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokra minden részes állam vállalja, hogy a rendelkezésre álló erőforrásai felső határáig, és, szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében, intézkedéseket tesz e jogok teljes megvalósításának fokozatosan történő elérése érdekében, fenntartás nélkül, a nemzetközi joggal összhangban, a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek haladéktalan alkalmazására.

3. A jelen Egyezmény végrehajtására irányuló jogalkotás és politikák kidolgozása és végrehajtása során, továbbá a fogyatékosággal élő személyeket érintő kérdésekkel kapcsolatos más döntéshozatali eljárásokban a részes államok szorosan egyeztetnek, amelybe aktívan bevonják képviselői szervezeteiken keresztül a fogyatékosággal élő személyeket, ideértve a fogyatékosággal élő gyermekeket is.

4. A jelen Egyezményben semmi nem értelmezhető úgy, mint ami befolyásolja a részes állam jogának, vagy az adott részes állam vonatkozásában hatályos nemzetközi jognak a fogyatékosággal élő személyek jogainak hatékonyabb szabályozását biztosító rendelkezéseit. A jelen Egyezményben részes államok joga, szerződésai, szabályozása vagy szokásai által elismert, vagy tartalmazott emberi jogok és alapvető szabadságok nem korlátozhatók vagy csorbíthatók arra hivatkozással, hogy a jelen Egyezmény az adott jogokat, vagy szabadságokat nem, vagy csak kisebb mértékben ismeri el.

5. Jelen Egyezmény rendelkezései mindenféle korlátozás vagy kivétel nélkül a szövetségi államok valamennyi részére vonatkoznak.

Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése tartalmazza a *diszkrimináció tilalmát*, mely szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése továbbá előírja, hogy Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti, a XV. cikk (5) bekezdése emellett külön is kiemeli, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

A két évtizedes, töretlen, az Alaptörvény fenti rendelkezése alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírószági gyakorlat rögzíti, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy *a jognak mindenként egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie*,

az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybíróság két mércét alkalmazott. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítélt meg. Bár az Alkotmány – ahogyan az Alaptörvény is – szövegszerűen csak az alapvető jogok tekintetében tiltotta a hátrányos megkülönböztetést, az Alkotmánybíróság szerint e tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre.

Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékosokkal élőket. Az Alaptörvény tehát az időseket és a fogyatékosokkal élőket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, fogyatékoság) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás nem fakultatív feladat: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendő, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. Az alkotmánybírói esetjog szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog lényegéről a 6/1998. (III.11.) számú határozatában kialakított álláspontját az Alkotmánybíróság a 8/2015. (IV.17.) számú határozatában megerősítette: a tisztességes eljárás követelménye „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”. A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán. Az Alaptörvény XXIV. cikkének érvényesüléséhez nem elegendő, ha a hatóságok betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy mind az egyedi ügyintézés, mind az arra irányadó jogszabályok segítsék az ügyféli jogok érvényesülését. Álláspontom szerint a jogállamiság és az abból fakadó tisztességes eljárás követelményének nem csak a szabályozási szinten, hanem a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában is folyamatosan érvényesülnie kell.

III. Az ügy érdeme tekintetében

Az ombudsman alkalmas arra, hogy a maga semleges és kiegyensúlyozó, közvetítő szerepével, illetve a kizárólag az alapjogvédelemre fókuszáló tevékenységével, az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként valós tartalmat adjon a CRPD-ben foglaltaknak. Annak az Egyezménynek, amely – a nemzetközi emberi jogi standardoknak is megfelelően – további előrelépéseket generálna a fogyatékosokkal élő emberek alapvető emberi jogainak érvényesülésében.

A Vht. 90. § (1) bekezdésének i) pontja végrehajtás alól mentes vagyontárgynak minősíti a mozgásában korlátozott adós gépjárművét. Az elvi mentesség a gyakorlatban akkor érvényesülhet, ha a lefoglalás során a végrehajtó rendelkezésére állnak az adós „mozgásában korlátozott személy” minőségét megalapozó adatok.

Az ingófogalás általános szabályaihoz képest a gépjárművek lefoglalására vonatkozóan a Vht. speciális rendelkezéseket is tartalmaz. A 103. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtó a forgalmi engedélyt és a gépjármű törzskönyvét köteles lefoglalni (a továbbiakban a jelen ügyben: közvetlen

lefoglalás). Ugyanakkor, ha az adós a gépjármű tulajdonosaként van bejegyezve, a (3) bekezdés alapján a *járműnyilvántartásban szereplő adatok* alapján is lefoglalható a gépjármű (a továbbiakban a jelen ügyben: *közvetett lefoglalás*). A lefoglalt ingóságot a 104. § (1) bekezdésébe foglalt főszabály szerint az *adós őrizetében* kell hagyni. A 103. § (8) bekezdésének első fordulata szerint a végrehajtást foganatosító bíróság a természetes személy adósnak a foglalásról való tudomásszerzést követő 8 napon belül a bírósághoz előterjesztett kérelmére a kérelem beérkezését követő 8 napon belül, meghallgatás tartása esetén pedig a meghallgatáson meghozott végzéssel *engedélyezheti* a lefoglalt gépjármű - több gépjármű esetén egyik gépjárműve - árverésig történő *használatát*, ha az adósnak arra a munkavégzése helyszínére történő eljutása, üzemi, üzleti tevékenységének folytatása vagy saját és családtagjainak szállítása érdekében van szüksége, és az eljárás során korábban rendbírsággal nem sújtották.

A fentiek értelmében a *közvetlen lefoglalás* esetén a végrehajtó a forgalmi engedély és a törzskönyv adatait ismerheti meg. A *forgalmi engedély* Korm. rendelet 88. § szerint a jármű közúti forgalomban történő részvételének jogszerűségét igazoló hatósági engedély. A *törzskönyv* a Korm. rendelet 81. § (1) bekezdése értelmében a jármű tulajdonjogát igazoló okirat. Az iratok konkrét adattartalmát a 17., illetve 16. számú melléletek határozzák meg, amelyek természetes személy egészségi állapotára vonatkozóan *nem tartalmaznak előírást*.

Ami a *közvetett lefoglalást* illeti, a következők állapíthatók meg a nyilvántartott adatok, valamint az azokból való lekérdezési jogosultság tekintetében. A Kknyt. által létrehozott *közúti közlekedési nyilvántartás több részből áll*, jelen ügyben az engedély-, jármű-, valamint parkolási igazolvány nyilvántartás tartalma vizsgálendő (7. § a), b) és e) pontja). Természetes személyekre vonatkozó személyes adatot mindhárom nyilvántartási rész tartalmaz a következők szerint. Az *engedély-nyilvántartásban* a Kknyt. 8. § ae) pontja alapján a járművezető egészségi és pályaalkalmassági, valamint az utánképzésére vonatkozó adatai is feltüntetésre kerülnek. A Nyilvántartó tájékoztatása szerint ezek az adatok azonban arra vonatkoznak, hogy az adott járművezető az NM rendelet alapján alkalmas vagy nem alkalmas járművezetésre, illetve milyen feltételek mellett alkalmas, milyen korlátozásokkal jogosult járművezetésre, így az adatok alapján nem állapítható meg, hogy az adott járművezető mozgásában korlátozott személy. A *járműnyilvántartásra* vonatkozóan a Kknyt. 9. § (1) és (4) bekezdésében előírt adatkörben egészségi állapotra utaló adat nyilvántartása nem történik. A *parkolási igazolvány nyilvántartása* tekintetében megállapítható, hogy az a Kknyt. 8/A. § (1) bekezdéséből kitűnően az a parkolási igazolvány kiállítására jogosító egészségi állapotra vonatkozóan külön adatot nem tartalmaz. A Kknyt. 2. § 15. pontjának értelmező rendelkezése alapján a parkolási igazolvány nyilvántartás „az igazolvány használatára a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló kormányrendeletben meghatározott jogosultak, valamint az igazolvány adatait tartalmazó közhiteles hatósági elektronikus nyilvántartás”. Ennek értelmében *ilyen igazolvány kiállítására a kizárólag* a Korm. rendelet 3-ben meghatározott mozgásukban korlátozott személyek jogosultak, ezért az ezen nyilvántartásban *feltüntetett természetes személyek esetében a „mozgásában korlátozott”* minősítés egyértelmű.

A *közúti közlekedési nyilvántartásból történő adatigénylési jogosultságára* vonatkozóan a Kknyt. 19. § a) pontja úgy rendelkezik, hogy a végrehajtó a törvényben meghatározott feladatai ellátásához szükséges adatokat, iratokat igényelheti. A *Vbt. 103. § (7) bekezdése a végrehajtó adatigénylése tekintetében kizárólag a járműnyilvántartás adataiból* való igénylési jogosultságot rögzíti, amely - mint az a korábbiakban megállapításra került - egészségi állapotra, így a mozgásában való korlátozottság tényére vonatkozó adatot nem tartalmaz. A Kknyt. 21. § értelmében a teljes *közúti közlekedési nyilvántartásból egyedi adatszolgáltatás* keretében is igényelhető adat. Mindezek értelmében - a Nyilvántartó válaszával összhangban - a végrehajtók a közvetett lefoglalás során az adós mozgásában korlátozott személy mivoltára nézve kizárólag egyedi adatszolgáltatással igényelhetnek adatot. Véleményem szerint ez a lehetőség *esetleges*, a végrehajtó saját belátásán múlik, amit az MBVK nyilatkozata is megerősített annyiban, hogy az MBVK nem rendelkezik olyan

belső szabállyal vagy más szabályozási eszközzel, amely a gépjárművek lefoglalásának a Vht.-n túli részletszabályaira vonatkozna.

Mindezek alapján a gépjármű lefoglalására nézve megállapítom, hogy ugyan közvetlen lefoglalás esetén sem a forgalmi engedély, sem a törzskönyv nem tartalmaz adatot az adós mozgásában korlátozott minősége tekintetében, ugyanakkor ebben az esetben az adós abban a helyzetben van, hogy a mentességhez való jogát a forgalmi engedély és a törzskönyv átadása keretében egyéb iratok bemutatásával igazolni tudja a végrehajtó felé. Ezzel ellentétben a közvetett lefoglalás foganatosítása során a végrehajtó a járműnyilvántartásból a Vht. 103. § (7) bekezdésének felhatalmazása alapján történő adatigénylése keretében az adós parkolási igazolványa létezésére vonatkozó információt nem szerezhethet. A mentesség érvényesülését nem garantálja a végrehajtók egyedi adatszolgáltatás keretében történő adatigénylése.

Az adósnak a közvetett lefoglalás során való személyes közreműködési lehetősége hiányában a mentességhez való jog tehát csak utólag, végrehajtási kifogás útján érvényesíthető, amely eljárás így nem áll összhangban a mentesség intézményének céljával.

A konkrét ügyben a Végrehajtónak nem állt rendelkezésére a panaszos mozgásának korlátozottságára utaló adat, így eljárása tekintetében alapjogi visszásságot nem tártam fel.

Összegezve a fentieket azonban megállapítható, hogy a közvetett lefoglalás esetében a jelenlegi szabályok nem garantálják a mozgásában korlátozott adós gépjárműve végrehajtás alóli mentességét, ami a tisztességes hatósági eljárásból való jog sérelmére nézve közvetlen veszélyt jelent. A lefoglalás során a parkolási igazolvány nyilvántartásból történő egyedi adatigénylés a végrehajtó számára nem kötelező eljárás, arról saját hatáskörben jogosult dönteni. Így a szabályozás nem felel meg maradéktalanul a CRPD-ből eredeztethető azon nemzetközi kötelezettségnek, hogy a részes államok megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékkal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében.

A gépjármű lefoglalásán túl panaszos a Végrehajtó elszámolását is sérelmezte. Az IM rendelet 28. § (1) bekezdése szerint a végrehajtó a végrehajtási ügy érdemi vagy ügyviteli befejezésekor, illetve meghatározott cselekmény végrehajtása esetén a cselekmény elvégzését vagy elvégzetését követően az általa felszámított munkadíjról, költségtérítésről, behajtási jutalékról és az őt megillető egyéb végrehajtói díjról díjjegyzéket állít ki, amelyet a feleknek, végrehajtási kérelem elkészítése esetén a kérelmezőnek kézbesít.

Tekintettel arra, hogy a Végrehajtó tájékoztatása alapján a konkrét ügy még nem minősült befejezettnek, így ebben a tekintetben nem volt lehetőségem érdemi állásfoglalásra.

Intézkedésem

A jelentésemben feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni elkerülése érdekében - az Ajbt. 37. § alapján - *felkérem az igazságügyi minisztert*, hogy fontolja meg a Vht. 103. § kiegészítését egy olyan rendelkezéssel, amely a gépjármű nyilvántartásból történő lefoglalása esetére a végrehajtó számára kötelezően előírja a parkolási igazolvány nyilvántartásból való lekérdezési eljárást

Budapest, 2019. február „26.”

Székel László

